

La Feile Padraig

Dailtaí agus muinteoirí ó Ghealscoil Chluainín ag glacadh páirt sa Pharáide le Padraig.

Cúpla Focal

Feis Chluainín 1950

By le Proinn Ó Duigneáin
editorial@leitrimpost.com

Táim faoi chomaoín ag Ciarán Ó Duibhir as cóip de chlár Fheis Chluainín na bliana 1950 a chur chugam le gairid. Ba le hathair Chiaráin, Tomás (R.I.P.), a bhí ina rúnaí Feise ag an am, an clár seo. Fuair Tomás, Gaeilgeoir díograiseach, bás taca an ama seo cúig bhliain ó shoin. Cáipéis stairiúil í seo, ní hamháin ó thaobh shaol cultúrta na linne sin ach ó thaobh chúrsaí sóisialta agus spóirt chomh maith.

Le linn m'óige féin ba lá an-mhór é lá na Feise i gCluainín go háirithe mar go n-imríodh ceann dena cluichí peile ba mhó i Liatroma an lá sin. Is cuimhin liom coimhlint ghéar idir fhoireann Sheáin Uí Threasaigh agus Gaeil na Meilbhe tráth a raibh 'Na Gaeil' ar cheann de mhór-fhóirme na tíre. An lá áirithe seo, Dé Domhnaigh, 18 Meitheamh, 1950 b'iad an fhoireann áitíúil Sean McDermotts agus Gleann Farna a bhí in aghaidh a chéile. Tá ainmneacha na n-imreoirí i nGaeilge agus i mBéarla sa chlár.

B'é pátrún na Feise ná an sagart paróiste, An t-Ath Mac Giolla Padraig. An Dr Annraí Ó Cearbhall a bhí ina uachtarán agus Éamon De Priondargas ina chathaoirleach. Ar na hoifigigh eile bhí P Ó Lapaigh agus Tomás Ó Duibhir (rúnaithe), Seán S Ó Brádaigh (leas-chathaoirleach), Máire NicSeancha agus Leon Ó hIoláin (cisteoirí). Bhí thart ar 40 ar an gcoiste, ina measc, An Ceannfort JJ Bergin, Denis Daly, R Crown, John Drumm, M Ní Dhabhoirín, Bean Uí Dhiolúin, An Br Norbert agus an Br Nioclás.

B'é ord na n-imeachtaí an lá úd ná; 1.30pm;

Paráid na n-iomaitheoirí ón nGairmscoil go dtí an Bee Park. 2pm; Tosnú na gcomórtaisí. 3pm Óráid na Feise ag Cahir Healy M.P. 4.30 An Cluiche Peile. 8pm Céilí Mór na Feise.

Seacht n-ardán a bhí in úsáid dona comórtais sa Bee Park. Bhí trí chomórtas ann a bhain leis an nGaeilge: Cómhraí, Agallamh Beirte agus Aithriseoireacht agus iad roinnte de réir aoise. Ar na buaiteoirí sna comórtais seo bhí Réamonn Ó Lionóid, Mícheál Ó Cionnaith, Orfhlaith Ní Chearbhall, Eithne Ní Chionnaith, Cathal Ó Conghaile, Diarmaid Ó hIoláin, Gráinne Ní Fhloinn, Clár Ní Mhaolagáin, Máire Nic Mhurchadha, M Ní Fhithcheallaigh agus N Nic Giolla Mhuire. Seachas na cinn Ghaeilge bhí comórtais ceoil, amhránaíochta agus damhsa ann chomh maith. Cuid mhaith dena hiomaitheoirí a ghlac páirt an lá sin thuill siad clú agus cáil dóibh féin ina dhiaidh sin i réimsí áirithe den tsaol cultúrta. leithéidí Séamus Horan (veidhleadóir), John J McDermott (damhsóir), Michael Woods (flúiteadóir), Michael Liddy (bosca ceoil) agus Ray Lynott, scríbhneoir agus craoltóir.

Chuireas féin an-suim sna fógraí —cuid mhaith acu dátheangach— sa chlár. Seo an ceann a bhí ag muintir Mhic Ghiolla Bhríde (Gilbrides) a bhí iomlán i nGaeilge: *An Teach Tabhairne is fearr sa mbaile i gcóir gach díge—Uisce Beatha, Leann, Fion agus eile..* Mheabhraigh Joe McGoldrick, éadaitheoir don lucht léite gurb é an duine an t-éadach agus bhí seanfhocal dá cuid féin ag Bridie Morrison, Gruagaire: *Ní fíor-áilleacht go folt faisíuntúil.* Bhí nath deas chomh maith ag John Egan and Son Ltd, Sligo: *Galar gan náire sea an tart ach ní náire ar bith é a leigheas.*

Stair an ainm Mag Fhionnaile (McGinley)

Is sloine an-chomónta í seo i gcontae Dhún na nGall (*very common surname in Co Donegal*), go speisialta sa chuid tuaisceartach (*especially the northern half*). Úsáidtear leagan an tsean ghaeilge Mag Fhionnghaile go fóill (*The older Irish form Mag Fhionnghaile is still used*) agus séard is brí le sloinne ná Mac an trodaí chróga le gruaig fionn. (*It derives from fionn meaning 'fair haired' and gal meaning 'valourous', therefore 'son of the fair haired valourous one'.*)

Is sa 13úaois a luaitear an tainm den chéad uair (*The surname was first recorded in the early 1300's*) nuair a phós iníon Nig Fhionghaile Murchadh Mac Suibhne (*when 'the daughter of McGinley' married Murchadh Mac Suibhne*) an chéad Taoiseach Mac Suibhne dhún na nGall (*the first official chieftain of the Donegal Sweeneys*). Is cinnte go raibh athair darb ainm Mag Fhionnghaile ag iníon Mhig Fhionnghaile (*The Daughter of McGinley obviously had a father called McGinley*) agus is féidir a rá go cinnte go raibh seiseian thart ag sa tarna chuid den 12ú céad (*and he can confidently be dated to the latter half of the 1200's*). Shíolraigh muintir Mhig Fhionnghaile ó Chineál Chonaill (*The McGinleys are of Cineál Chonaill origin*) agus ar nós beagnach gach chlann i nDún na nGall is as Niall Naoi Ghiallacha shíolraigh siad (*and like nearly all Donegal clans, descend ultimately from Niall of the Nine Hostages.*)

Mhanaigh agus fir cléire

Ba mhanaigh agus fir cléire iad mhuintir Mhig fionnghaile ó thús agus leanntar den nós seo go dtí an lá atá inniu ann. (*The McGinley clan have been noted as monks and churchmen from the very beginning of the clan. This has continued to this day.*) Luaitear an sloinne Mag Fhionnghaile go minic i stair deoise Ráth Bhoth (*The McGinley surname is mentioned many times within the history of the Diocese of Raphoe*). Shocraigh brainse chontae na hIarmhí sa 15 céad agus d'athraíodar a nainm

go McGinnell/Ginnell (*A branch migrated to Co Westmeath in the 1500's and changed their name to McGinnell/Ginnell*). Bé an té is mó le rá daoibh seo nán polaiteoir Shinn Féin Labhras Ginnell. (*The most noted of this branch was the first Sinn Féin politician Laurence Ginnell.*)

Is é ag tabhairt cuairt ar chimí i ngéibhean i Shasanna scríobh sé an leagan ghaeilge dá ainm Labhrás Mag Fhionnghail i leabhair na gcúairteoirí (*While visiting some Irish prisoners in an English jail, he signed the visitors book in Irish, Labhrás Mag Fhionnghail*.) Gabhadh é dá bharr sin is gearradh fínáil air. (*He was arrested and fined!*) Mar eolas bhreise deirtear gurb as a éadach leapan a deineadh bratach na poblachtánaigh a chroch os cionn Ard Oifig an Phoist le linn éirí amach na cásc. (*Also, the Irish Republic flag that flew over the GPO during the Easter Rising was said to be made from his bedclothing.*)

An chéad trácht

An chéad trácht a deintear ar an ainm las muigh d'Éire ná Sagairt darb ainm Donnchadh Mag Fhionnghail a bhí i nglaschú sa bhliain 1606 (*The first recorded McGinley outside Ireland was a priest in Glasgow in 1606 called Donnchadh Mag Fhionnghail*.) Tá tagtha ar an tainm James McGinley sna stát aontaithe chomh luath agus 1725 (*One James McGinley is on record in America as early as 1725.*) Ba as Maohail Liatroma an chéad McGinley i Cheanda luath san 1800. (*The first recorded McGinley in Canada actually came from Mothil in Co Leitrim in the early 1800's.*) Tá 93 leagan éagsúl den sloinne agus tá níos mó McGinleys sna stát aontaithe ná mar atá in Éireann. (*There are 93 variations of the name and there are more McGinleys in America than there are in Ireland*) Le tuile eolas a fháil beidh suíomh idirlíon ar líne ó mí Aibreán (*For more information, the McGinley website www.mcginleyclan.org goes 'live' at the beginning of April 08.*)

1.65 milliún cainteoirí Gaeilge

Brendan Conroy
(Kings)

Seán Ó Neachtain
(mep)